

Мартьянова Р.А.

юрист з міграційного права

ДОСВІД КРАЇН ЄС У СФЕРІ ПРОТИДІЇ НЕЛЕГАЛЬНІЙ МІГРАЦІЇ: ВИКЛИКИ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ

У статті автор аналізує європейський досвід протидії нелегальній міграції, що зумовлений виникненням міграційних викликів на зовнішніх кордонах Європейського Союзу в 2015 р. та 2021 р. через неконтрольоване прибуття мігрантів і шукачів притулку до ЄС, в 2020 р. у результаті розповсюдження коронавірусної інфекції «COVID-19» та до найбільшої кризи біженців внаслідок широкомасштабного вторгнення російської федерації в Україну в 2022 р.

За результатами аналізу встановлено, що міграційна політика ЄС щодо протидії нелегальній міграції спрямована на здійснення контролю на зовнішніх кордонах, боротьбу з нелегальною міграцією, повернення громадян третіх країн, які нелегально перебувають або яким відмовлено у притулку, який ґрунтується на основі прав людини та принципів гуманізму і рівності, забезпеченні соціальної та правової допомоги.

В ході дослідження з'ясовано, що критична ситуація з безпекою на східних кордонах ЄС із Білоруссю і Україною матиме незворотні наслідки для держав-членів ЄС, що може призвести до збільшення ризиків міграції, транскордонної злочинності, тероризму, торгівлі людьми та інших ризиків, що вимагає активізацію механізмів взаємодії з країнами-вихідцями нелегальних мігрантів, та країнами з якими межують країни ЄС, зокрема з Україною, яка може використовуватися мігрантами в законний спосіб шляхом отримання довірливих документів, що дасть можливість в подальшому здійснити в'їзд на території країни ЄС.

Зроблено висновки, що європейський досвід у сфері протидії нелегальній міграції складається з трьох складових, які тісно пов'язані між собою: 1) політично-управлінських рішень пов'язаних з нелегальною міграцією; 2) формуванні підходів до регулювання міграційних процесів у сфері міграції та протидії нелегальній міграції; 3) механізмах взаємодії суб'єктів управління, діяльність яких спрямована на підтримку зовнішніх кордонів, управління міграцією та притулком.

Ключові слова: міграційна політика, мігранти, міграційна криза, протидія нелегальній міграції.

Постановка проблеми. За поточними глобальними оцінками у 2019 р. кількість міжнародних мігрантів в світі становила 272 мільйони осіб, що на 119 млн. осіб перевищило показник 1990 р., коли налічувалось 115 млн. осіб, та втричі показник 1970 р., коли налічувалось 84 млн. осіб [20, с. 25]. В Європі у 2019 р. проживало понад 82 млн. міжнародних мігрантів, що є збільшенням їх числа майже на 10% з 2015 р., коли в регіоні проживали 75 млн. міжнародних мігрантів [21, с. 97]. У 2020 р. – 87 млн. мігрантів, що становить 30,9% населення міжнародних мігрантів [21, с.29]. Це свідчить проте, що країни Європейського Союзу (ЄС) є одним із головних об'єктів мігрантів. Також у зв'язку із змінами, що відбуваються на глобальному рівні, виникнення новітніх загроз у сфері міграції та нелегальній міграції, через погіршення соціально-економічних умов, загострення політичних конфліктів, військових дій, економічної кризи в окремих державах,

майже перед кожною державою постало питання здійснення організуючого-правового впливу на неконтрольовані міграційні процеси, які створюють загрозу безпеці держави.

В країни ЄС намагаються потрапити нелегальні мігранти та шукачі притулку, які шукають захисту через конфлікт в Північній Африці та Близькому Сході, а також через відкритий воєнний напад росії на Україну в 2022 р. та ін. Наслідки цих подій будуть відчутні до 2032 р., що матиме серйозні геополітичні, безпекові та соціально-економічні наслідки для управління кордонами [16, с. 3–4]. Як слушно зазначила в.о. виконавчого директора FRONTEX Аїя Калная, міграційні кризи та гібридні загрози вплинули на безпеку усіх європейців та змінили уявлення щодо управління кордонами та міграцією на багато років вперед. Це підкреслює важливість прогнозування ризиків від міграції до терористичних і гібридних загроз [16, с. 2].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню цієї проблематики присвячено праці О. Малиновської [2], Н. Пак, О. Відлер, Д. Беседа, С. Швець [4] та ін. Однак, питання нелегальної міграції знову повернулось на порядок денний Європейського Союзу, у зв'язку із безпроцентним міграційним тиском на зовнішні кордони Європейського Союзу, з якими зіштовхнулися країни ЄС [13–16]. Дослідження вказаної проблематики є актуальним для науки державного управління з метою пошуку шляхів для розв'язання проблемних питань пов'язаних з нелегальною міграцією, у зв'язку із тим, що Україна, яка знаходиться у гострій стадії війни, межує з країнами ЄС.

Постановка завдання. Метою цієї статті є визначення сучасних міграційних викликів на зовнішніх кордонах Європейського Союзу, шляхи їх вирішення та прогнозування ризиків від загроз у сфері міграції та нелегальної міграції.

Виклад основного матеріалу. Одним із міграційних викликів для глобальної системи безпеки стала міграційна криза 2015 р. через неконтрольоване прибуття мігрантів і шукачів притулку до ЄС. За даними FRONTEX у цей час було зафіксовано критичний період зростання незаконних перетинів зовнішніх кордонів нелегальними мігрантами та шукачами притулку, чисельність яких становила понад 1 млн 820 тис., що в порівнянні з 2014 р., перевищило показник у шість разів [12, с. 16]. Найбільша кількість виявлень спостерігалось на східно-середземноморському маршруті – 885 386, та західнобалканському маршруті – 764 038, з яких: 594 059 – були громадянами Сирії; 267 485 – громадянами Афганістану [11].

Міграційна криза стала серйозним викликом для безпеки держав-членів ЄС, насамперед для Шенгенських домовленостей, щодо відмови від контролю на внутрішніх кордонів ЄС. Зростаючий міграційний тиск на зовнішні кордони ЄС поставив під загрозу усі надбання ЄС, що вимагало прийняття спільного політичного рішення країн ЄС щодо врегулювання вказаного питання з урахуванням міграційного навантаження на окремі країни.

13.05.2015 р. питання нелегальної міграції стало повісткою дня Комісії Європейського Союзу, так зване послання «Європейський порядок денний з міграції» [6], де було констатовано, що потрібний новий, більш європейський підхід. Для цього необхідно використати усі важелі політики та інструменти, об'єднати усіх учасників, в тому числі інститути ЄС, міжнародні організації, суспільство, органи державної влади на усіх рів-

нях, треті країни, які мають разом втілити у життя спільну європейську міграційну політику. Негайними, швидкими та рішучими діями мають стати: порятунок життів на морі; боротьба зі злочинними мережами контрабандистів; здійснення реагування на велику кількість приїздів до ЄС; вироблення загального підходу до надання захисту переміщеним особам, які потребують захисту; використання інструментів ЄС для надання допомоги передовим державам-членам. Міграційна політика повинна бути спрямована на: виконання зобов'язань третіх країн щодо реадмісії своїх громадян; контроль за виконанням Директиви про повернення; зміцнення ролі та можливостей Frontex; посилення координації ЄС функцій берегової охорони

За даними FRONTEX у 2017 р. зменшилась кількість нелегальних мігрантів на зовнішніх кордонах в порівнянні з 2015 р. Зокрема, Східно-середземноморський маршрут – 42319; Західно-Балканський маршрут – 12179; Центрально-середземноморський маршрут – 119385; Західно-середземноморський маршрут становив – 23063; Західно-африканський – 421, що – на 89% менше в порівнянні з 1,8 мільйонами виявлених під час міграційної кризи в 2015 р. [11; 13, с.18].

Шляхом подолання наслідків міграційної кризи 2015 р. стало впровадження комплексних практичних заходів із застосування відповідних інструментів регулювання серед яких: посилення фінансування прикордонного та приморського контролю; взаємодію ЄС з Марокко та Іспанією щодо боротьби з нелегальною міграцією; посилення контролю за кордонами зі сторони Іспанії, Алжиру та Марокко; збільшення лівійської берегової охорони та додаткове фінансування на їх удосконалення; запровадження системи авіаційного та супутникового спостереження за зовнішніми кордонами ЄС (Eurosur); ухвалення програми «Партнерство в країнах транзиту» між ЄС та країнами Африки; формування Надзвичайного цільового фонду ЄС для країн Африки (EUTF для Африки); міграційних програм на захист та допомогу біженцям, на загальну суму 61,5 млн. євро, в тому числі запровадження програм добровільного повернення мігрантів; фінансування приймальних центрів; створення Надзвичайного цільового фонду ЄС для країн Африки з загальним бюджетом 4,5 млрд. євро; прийняття резолюція S/RES/2240 (2015) Ради Безпеки ООН від 09.10.2015 р. щодо протидії перевезенню нелегальних мігрантів, подолання організованих злочинних угруповань, які займаються протиправ-

ними діями у вказаному напрямку та запобіганню загибелі людей.

Регулювання міграційних процесів легальної міграція та нелегальної міграція тісно пов'язані між собою, тому у цьому контексті, варто вказати, що після міграційної кризи 2015 р., почали змінюватися маршрути слідування мігрантів. Зокрема, за даними FRONTEX на східному сухопутному кордоні в 2018 р. на 24% збільшились випадки виявлення незаконного перетину кордону в порівнянні з 2017 р., що насамперед зумовлено проведеному у Росії чемпіонату Світу FIFA 2018. Куплений іноземцем білет на матч став підставою для отримання візи. В подальшому іноземці використовуючи маршрут через Білорусь та Україну, та намагалися проникнути до країн ЄС [11; 15, с. 8–9]. У 2019 р. Східне Середземномор'я було найбільш часто використовуваним шляхом в Європу, оскільки кількість виявлених незаконних пересічених кордонів підскочило до 83 333, що є найвищим показником з 2016 р.

23.09.2020 р. Комісією Європейського Союзу було представлено новий Пакт щодо міграції та надання притулку [5]. Ґрунтуючись на цілісній оцінці, Комісія запропонувала здійснити новий підхід, зосередившись на ефективних процедурах та знайти новий баланс між колективною відповідальністю та солідарністю. Обов'язковим має бути швидке встановлення особи після прибуття, яке передбачає ідентифікацію, перевірку здоров'я, перевірка безпеки, зняття відбитків пальців та реєстрація у базі даних Eurodac, що свідчить про надійне та справедливе управління зовнішніми кордонами. Швидка процедура надання притулку, з наступною процедурою швидкого повернення, щоб прискорити прийняття рішень та зробити процедури надання притулку більш ефективною, що передбачає узгодженні правила надання притулку та оптимізацію процедур надання притулку та повернення.

Крім того, Комісія ЄС було представлено Стратегію добровільного повернення та реінтеграції, де головним координатор виступає Frontex, який повинен відігравати провідну роль у загальній системі ЄС щодо повернення, щоб повернення працювало на практиці. Надано Пропозиції щодо Регламенту Європейського Парламенту І Ради щодо управління притулком та міграцією та внесення поправок до Директиви Ради (ЄС) 2003/109 та запропонований Регламент (ЄС); Регламент Європейського Парламенту І Ради про заснування «Євродак» для порівняння біометричних даних для ідентифікації незаконно

перебуває громадянин третьої країни або особа без громадянства, а також за запитами правоохоронних органів держав-членів та Європолу на порівняння з даними Eurodac для правоохоронних цілей та внесення поправок до Регламентів (ЄС) 2018/1240 та (ЄС) 2019/818; Рекомендація Комісії (ЄС) 2020/1364 від 23 вересня 2020 р. про законні шляхи захисту в ЄС: сприяння переселенню, гуманітарному допуску та іншим додатковим шляхам. Також є пропозиція щодо розробки нового Плану дій ЄС щодо боротьби з незаконним ввезенням мігрантів на 2021–2025 роки, де передбачити жорсткі санкції щодо роботодавців та запровадження заходів проти незаконного ввезення мігрантів у взаємодії з третіми країнами. Також сформувані незалежний механізм моніторингу щодо дотримання основних прав людини, які підтримує Frontex та нове Агентство ЄС з питань притулку. Міграційна політика повинна бути спрямована на легальну міграцію, тому необхідно здійснити перегляд Директиви про довгострокові резиденти та Директиви про єдиний дозвіл.

До наступного виклику, який пов'язаний із перетином кордону мігрантами інших держав слід віднести 2020 р., котрий увійде в історію як «рік COVID-19». Звичайно, пандемія COVID-19 є вперш за все кризою у галузі охорони здоров'я, проте це призвело до економічного спаду в глобальному масштабі та відображалось на мобільності людей. Криза показала, що проблема охорони здоров'я може значно вплинути на міграцію [16, с. 11]. Обмеження на міжнародні поїздки були лише однією з категорій необхідних мійр, але однією з найбільш значущих. Це стосувалось усіх мігрантів, проте нелегальні мігранти, відносно яких уповноваженими органами було прийнято рішення про повернення, опинились ще в складнішій ситуації.

Однак, після відкриття кордонів та перших гуманітарних рейсів, кількість виконаних рішень про повернення не збільшилось. За даними FRONTEX у 2020 р. кількість рішень про повернення, які сягнули 350 000, і кількість їх фактичного виконання різко впало, цей показник сягнув 50% у порівнянні з 2019 р. [14, с. 24]. Насамперед це супроводжувалось труднощами співпраці нелегальних мігрантів з органами влади, які відмовлялись від проходження тестів на COVID-19, як того вимагало багато третіх країн перед посадкою на борт літака. Відсутність співпраці з консульськими установами, які постраждали в умовах пандемії, а також з тих чи інших причин відмовлялись у видачі свідоцтва на повернення своїм гро-

мадянам. За даними FRONTEX у 2020 р. органами влади третіх країн було видано – 12 000 проїзних документів на повернення, тоді як у 2019 р. – 20 000 [14, с. 24].

Отже, непередбачувані події, які склались внаслідок пандемії COVID 19 продемонстрували, що проблемні питання пов'язані із поверненням громадян третіх країн залишаються актуальними, а міграційної політики ЄС потребує негайного реагування на міграційні процеси. Оскільки лояльна міграційна політика щодо продовження строку перебування для мігрантів в державах - членах ЄС може бути використана в умовах пандемії. Тобто, зловживання правом на залишення в країні, що спричинить безповоротні негативні тенденції в системі управління міграційними процесами. На нашу думку, якщо така тенденція буде продовжуватись, то держави-члени ЄС будуть вимушені напрацьовувати внутрішньо-державні механізми протидії нелегальній міграції.

Однією із головних загроз на зовнішніх кордонах ЄС у 2021 р. стала міграційна криза на кордоні між Білоруссю та ЄС. Внаслідок чого Польща, Литва та Латвія влітку зіткнулася з великою кількістю вихідців із Сирії, Іраку та інших країн Близького Сходу, які здійснювали або намагалися перетнути кордони держав-членів ЄС. На цьому маршруті була налагоджена структура контрабасистів, які привозили мігрантів під маскуванням туристів, подорожуючи літаком через Багдад і Стамбул до Мінська, де їх поселяли у готелях. З Мінська мігранти перетинали кордон ЄС пішим ходом, самостійно або за підтримки контрабандистів. Крім того, серед інших національностей, контрабандистів також сприяли громадянам Африки, які є студенти університетів Білорусі. Усі мігранти намагалися потрапити до держав-членів ЄС, що спричинили сильний міграційний тиск на зовнішні кордони ЄС [8, с. 11].

Незаконні прибуття до Литви, у порівнянні з 2020 р., збільшилось у п'ятдесят разів. У Польщі також значно збільшилася кількість незаконних перетинів кордону з Білорусі, тоді як у Латвії ці цифри були набагато нижчими [7]. Проте, вже у вересні 2021 р. тільки в Польщі запобігли понад 32 тис. спробам незаконного перетину кордону з боку Білорусі. Одночасно, у першій половині листопада того ж року у Німеччині було зареєстровано близько 600 спроб незаконного в'їзду мігрантів до Німеччини з Польщі [7]. Наплив мігрантів які намагалися перетнути кордони з ЄС свідчив про те, що а ні Німеччина, а ні Польща, самотужки не можуть з цим впоратися.

Слід зазначити, що на засіданні Європейської Ради 25.06.2021 р. лідери ЄС засудили будь-які спроби третіх країн використовувати мігрантів у політичних цілях. У відповідь з 28.06.2021 року Білорусь призупинила свою участь у Східному партнерстві [7].

18.08.2021 р. уряд Словенії організував позачергову відеоконференцію міністрів внутрішніх справ у рамках механізму кризового реагування Ради (IPCR). На зустрічі міністри різко засудили використання Білоруссю міграційного тиску, її внесок в організацію нелегального перетину кордону з ЄС та її спроби використати людей у політичних цілях. За результатами зустрічі було прийнято рішення підтримати постраждалі держава-члени ЄС та виділити додаткову допомогу на цій ділянці кордону ЄС.

Президент Європейської комісії Урсула фон дер Ляєн заявила, що мала розмову з очільниками урядів Польщі, Литви і Латвії, «щоб висловити солідарність ЄС та обговорити з ними заходи, які ЄС може вжити, щоб підтримати їх у намаганні подолати цю кризу. Білорусь має припинити ризикувати життям людей. Інструменталізація мігрантів для політичних цілей Білоруссю є неприпустимою».

Завдяки злагодженим зусиллям ЄС щодо протидії нелегальній та незаконній міграції, кількість щоденних незаконних перетинів та прибуття до країни держав-членів ЄС різко скоротилася. До загального механізму протидії нелегальній міграції слід віднести наступні складові: 1) Підтримка прикордонного та міграційного управління, Frontex, EASO і Європол, а також надали технічного обладнання; 2) Повернення нелегальних мігрантів. Допомога Frontex у проведенні заходів спрямованих на повернення громадян третіх країн. Зокрема, для Польщі було виділено 3,5 млн. євро для підтримки добровільного повернення з Білорусі до країн походження. 3) Надання допомоги країнам, що приймали заяви на отримання притулку від мігрантів. Після візиту комісара Йоханссон до Литви Комісія надала Литві 36,7 млн євро з фондів ЄС для підтримки реалізації процедур надання притулку та умов прийому, у тому числі для вразливих осіб; 4) Надання допомоги вразливим людям на кордоні з Білоруссю. ЄС виділив 700 000 євро у вигляді гуманітарної допомоги для підтримки вразливих людей, які застрягли на кордоні з Білоруссю. Це включало 200 000 євро для Міжнародної федерації товариств Червоного Хреста та Червоного Півмісяця (IFRC)

та ще 500 000 євро на фінансування гуманітарної діяльності; 5) Обмеження діяльності транспортних операторів, які займаються або сприяють контрабанді чи торгівлі людьми в ЄС. Також домовленості з країнами походження та транзиту. Так, Ірак прийняв рішення тимчасово призупинити польоти до Мінська та сприяти добровільному поверненню з Білорусі та Литви. Було сформовано список транспортних операторів, причетних до контрабанди чи торгівлі людьми; 6) Санкції. Ухвалено часткове призупинення дії Угоди про спрощення візового режиму між ЄС та Білоруссю для офіційних осіб, пов'язаних із білоруським режимом [7; 8].

На думку автора, міграційна криза на кордоні Білорусі та ЄС, була здійснена штучно та мала політичний підтекст гібридної міграційної кризи, продемонструвала вразливість системи управління міграційними процесами у сфері протидії нелегальній міграції. Також підтвердила, що жодна країна самотужки не спроможна впоратися з нелегальною міграцією.

У 2022 р. найбільшою загрозою на зовнішніх кордонах ЄС стала міграційна криза біженців через повномасштабне вторгнення росії в Україну, що триває з 24 лютого 2022 р. Це – новий трагічний досвід та водночас нова загроза, яка змусила мільйони людей шукати захисту та безпеки, не лише всередині країни, а за її межами [3, с. 25]. Впершу чергу потік біженців, які шукали притулку в країнах ЄС відбувався на зовнішніх кордонах з якими межує Україна: Польща, Румунія, Угорщина, Словацька Республіка. Одночасно багато біженців прийняла Республіка Молдова.

Європа продемонструвала солідарність з Україною, відкрила усі кордони та надала допомогу особам, які шукали захисту. Вперше у своїй історії ЄС ввів у дію Директиву про тимчасовий захист (Директива Ради 2001/55/ЕК від 20.06.2001 р.). За оціночними даними Комісії ООН у справ біженців (UNHCR), станом на березень 2023 р., кількість українців, які шукають захисту в Європі становить 8,2 мільйона осіб [9]. В Європі кількість українців зареєстрованих на тимчасовий захист або аналогічних національних становить понад 5 мільйонів осіб. В регіональному вимірі багато осіб зареєстровано в різних країнах [17, с. 4–7]: Польща – 1,564,711; Чеська Республіка – 495,569; Болгарія – 153,170; Румунія – 118,855; Словаччина – 110,968; Литва – 75,197; Латвія – 46,048; Угорщина – 34,248. А Також в Республіці Молдова – 107,728. Також, за даними УВКБ, з 24.02.2022 р. по 03.01.2023 р. найбільше біженців при-

йняли такі країни: Німеччина (1 021667 осіб), Італія (173231 осіб), Іспанія (164 705 осіб), Британія (152 200 осіб), Франція (118994 осіб) [1].

За даними FRONTEX в 2022 р. понад 12 800 000 громадян України в'їхали до Європейського Союзу через його сухопутні кордони, а 10 700 000 людей повернулися до своєї країни [10]. За офіційними даними в період з 24.02.2022 по 27.03.2023 року на кордоні між Україною та Польщею було здійснено 10 452 014 перетинів на в'їзд до Польщі, та 8 179 865 перетинів на виїзд [17].

12.03.2022 р. Президентом Республіки Польща Анджеєм Дудою було підписано Закон «Про допомогу громадянам України у зв'язку із збройним конфліктом на території цієї держави» [18], який врегульовує правові підстави для легально перебування громадян України на території країни.

13.04.2022 р. у Польщі було прийнято Закон «Про конкретні рішення щодо протидії підтримці агресії проти України та для захисту національної безпеки» із урахуванням: 1) Регламенту Ради (ЄС) № 765/2006 від 18.05.2006 р. про обмежувальні заходи з огляду на ситуацію в Білорусь та участь Білорусі в агресії Росії проти України; 2) Регламенту Ради (ЄС) № 269/2014 від 17.03.2014 р. про обмежувальні заходи що підривають або загрожують територіальній цілісності, суверенітету та незалежності України [19].

Крім того, за попередніми підрахунками, у 2022 р. на зовнішніх кордонах ЄС спостерігається збільшення на 64% спроб незаконного перетину кордону, у порівнянні з 2021 р., що становить 330 000 випадків незаконного перетину кордону. Це найвищий показник із 2016 р. [10].

На думку автора, кількість мігрантів які будуть намагатися потрапити до країн ЄС буде зростати, в тому числі будуть змінюватися міграційні маршрути слідування та з'являтися нові схеми потрапляння мігрантів на територію країн ЄС. Зокрема, це стосується України, яка знаходиться в центрі міграційних процесів та межує з сімома державами, чотири з яких країни ЄС, тому може використовуватися як транзитна країна, шляхом незаконного в'їзду в Україну, тобто, поза пунктами пропуску державного кордону або з використанням підроблених документів для подальшого нелегального проникнення до країн ЄС. Одночасно, існують великі ризики використання іноземцями та особами без громадянства законних шляхів в'їзду в Україну, тобто, з приватною метою, навчання у закладах вищої освіти, отримання дозволу на працевлаштування, реєстрація

шлюбів з громадянами України та іноземцями, які мають постійні посвідки на території України, тощо, що дасть можливість в подальшому здійснити в'їзд у країни ЄС в законний спосіб.

Висновки. Таким чином, можна зробити висновок, що європейський досвід у сфері протидії нелегальній міграції складається з трьох складових, які тісно пов'язані між собою: 1) політично-управлінських рішень пов'язаних з нелегальною міграцією; 2) формуванні підходів до регулювання міграційних процесів у сфері міграції та протидії нелегальній міграції; 3) механізмах взаємодії суб'єктів управління, діяльність яких спрямована на підтримку зовнішніх кордонів, управління міграцією та притулком.

З огляду на проведення дослідження, вбачається доцільним спрямувати увагу органів влади на комплексний підхід для вирішення проблем-

них питань пов'язаних із нелегальною міграцією, зокрема, необхідно: 1) здійснювати постійний аналіз міграційних ризиків та бути готовими до нових загроз; 2) застосовувати жорсткі прикордонні заходи; 3) використовувати новітні технічні засоби; 4) вести переговори з країнами-постачальниками нелегальних мігрантів та укладати угоди про реадмісію; 4) надавати допомогу країнам, які приймають шукачів притулку; 5) розробляти дієві механізми повернення осіб, яким відмовлено у статусі біженця та у яких не має підстав для подальшого перебування; 6) посилити кримінальну відповідальність до контрабандистів, які здійснюють переправлення нелегальних мігрантів або їм сприяють; 7) проводити спільні навчання, із залученням третіх країн; 8) сприяти транскордонному співробітництву для боротьби зі злочинністю та тероризмом, тощо.

Список літератури:

1. Коваль О. Підраховано кількість біженців з України, які прибули до країн Європи. Copyright © UA.NEWS. 05.01.2023 р. URL: <https://ua.news/ua/world/podschitano-kolichestvo-bezhentsev-iz-ukrainy-kotorye-pribyli-v-strany-evropu> (дата звернення 29.02.2024 р.).
2. Малиновська О. А. Міграційна криза в Європі: пошуки шляхів розв'язання та наслідки для України. *Стратегічні пріоритети*, 2016, № 3 (40), С. 104–114.
3. Українське суспільство в умовах війни. 2022: Колективна монографія / С. Дембіцький, О. Злобіна, Н. Костенко та ін.; за ред. член.-кор. НАН України, д. філос. н. Є. Головахи, д. соц. н. С.Макеєва. Київ: Інститут соціології НАН України, 2022. 410 с.
4. Швець С.Л. Міграційні потоки в країни ЄС: виклики та шляхи регуляції. Науковий журнал «Політикус» Вип. 3. 2023 С. 63–67. DOI: <https://doi.org/10.24195/2414-9616.2023-3.11>
5. Communication From the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions on a New Pact on migration and asylum. Brussels, 23.09.2020. EUR-Lex. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52020DC0609>
6. Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions a European agenda on migration. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?qid=1449677641016&uri=CELEX:52015DC0240>
7. EU proposes blacklisting of transport operators involved in facilitating the smuggling or trafficking of people. European Council. Council of the European Union. 23.11.2021. URL: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/IP_21_6187
8. European Migrant Smuggling Centre 6th Annual Report – 2022. Publications Office of the European Union, Luxembourg. 2022. Europol. DOI: 10.2813/61347
9. Global Appeal 2023. Global Fokus. UNHCR. URL: <https://reporting.unhcr.org/ukraine-situation>
10. Helping Ukrainian border guards secure borders in harsh winter conditions. 23.01.2023. Frontex. URL: <https://frontex.europa.eu/media-centre/news/news-release/helping-ukrainian-border-guards-secure-borders-in-harsh-winter-conditions-VkdY9m>
11. Migratory Routes. Frontex. URL: <https://frontex.europa.eu/what-we-do/migratory-routes/western-african-route/>
12. Risk Analysis for 2016. Warsaw, March 2016. 72 P. Frontex. DOI: 10.2819/26690.
13. Risk Analysis for 2018. Warsaw, February 2018. 54 p. Frontex. DOI:10.2819/460626. URL: <https://frontex.europa.eu/publications/risk-analysis-for-2018-aJ5nJu>
14. Risk Analysis for 2022/2023. Warsaw, September 2022. 58 P. Frontex. DOI: 10.2819/097884.
15. Risk Analysis for 2019. Warsaw, February 2019. 54 P. Frontex. DOI: 10.2819/224322.
16. Strategic Risk Analysis 2022. Warsaw, July 2022. 42 P. Frontex. DOI: 10.2819/618977.
17. Ukraine situation Flash Update #42. March 2023. Operational Data Portal A service provided by. United Nations High Commissioner for Refugees. URL: <https://data.unhcr.org/en/documents/details/99472>

18. Ustawa z dnia 12 marca 2022 r. o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa. Poz. 583. URL: <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WDU20220000583>

19. Ustawa z dnia 13 kwietnia 2022 r. o szczególnych rozwiązaniach w zakresie przeciwdziałania wspieraniu agresji na Ukrainę oraz służących ochronie bezpieczeństwa narodowego URL: <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WDU20220000835>

20. World Migration Report 2020: Chapter 2. Migration and migrants: a global overview. 27.11.2020. URL: <https://publications.iom.int/books/world-migration-report-2020>

21. World Migration Report 2022.: MOM. URL: <https://publications.iom.int/books/world-migration-report-2022>

Martianova R.A. EXPERIENCE OF THE EU COUNTRIES IN COMBATING ILLEGAL MIGRATION: CHALLENGES AND SOLUTIONS

In the article, the author analyzes the European experience of combating illegal migration, which is caused by the emergence of migration challenges at the external borders of the European Union in 2015 and 2021 due to the uncontrolled arrival of migrants and asylum seekers in the EU, in 2020 as a result of the spread of the coronavirus infection "COVID-19" and to the largest refugee crisis due to the large-scale invasion of the Russian Federation in Ukraine in 2022.

The analysis shows that the EU's migration policy on combating illegal migration is aimed at controlling external borders, combating illegal migration, returning third-country nationals who are illegally staying or denied asylum, based on human rights and the principles of humanism and equality, and providing social and legal assistance.

The study found that the critical security situation on the EU's eastern borders with Belarus and Ukraine will have irreversible consequences for EU member states, which may lead to increased risks of migration, cross-border crime, terrorism, human trafficking and other risks, which requires intensification of mechanisms of interaction with the countries of origin of irregular migrants and the countries bordering the EU, in particular Ukraine, which can be used by migrants legally by obtaining arbitrary documents that will allow them to enter the EU in the future.

It is concluded that the European experience in the field of combating illegal migration consists of three components which are closely interrelated: 1) political and managerial decisions related to illegal migration; 2) formation of approaches to the regulation of migration processes in the field of migration and countering illegal migration; 3) mechanisms of interaction between the governing entities whose activities are aimed at maintaining external borders, migration and asylum management.

Key words: migration policy, migrants, migration crisis, countering illegal migration.